

C. van der Leest, Kritische stellingen over genderdysforie, 2015

In de loop van de jaren heb ik met vele transgenders en ook met enkele familieleden gemaild. Daarbij kwamen vaak zaken aan de orde die ook voor anderen van belang zijn. Daarom heb ik de uitgewisselde mailtjes nog eens doorgelezen en de kritische vragen die aan de orde zijn gekomen (aangepast en anoniem-gemaakt) hieronder op een rijtje gezet – in de hoop dat ook anderen er wat aan hebben.

1 "Genderdysforie en homoseksualiteit zijn verwante onderwerpen."

Hierover bestaat verwarring. Die wordt in de hand gewerkt doordat tegenwoordig vaak gesproken wordt over LHBT (Lesbo, Homo, Bi en Transgender, waarbij ook de travestieten gerekend worden). Het enige gemeenschappelijke van hen is dat ze in vergelijking met de hetero's een minderheid vormen en nog al eens gediscrimineerd worden. Intussen slaan deze vier categorieën op heel verschillende zaken:

- Lesbo en homo slaat op de seksuele gerichtheid, de geaardheid; bij hen is er een eenheid tussen hun genderidentiteit (man of vrouw) én hun lichaam; alleen, zij vallen op mensen van hun eigen sekse.
- Bi slaat eveneens op de seksuele gerichtheid; ook bij hen klopt hun genderidentiteit met hun lichaam, maar zij vallen zowel op de eigen als op de andere sekse.
- Travestieten hebben doorgaans vrede met hun lichaam, zijn vaak hetero, maar ervaren het als plezierig of zelfs opwindend om de kleding te dragen van de andere sekse.
- Transgenders ervaren genderdysforie, ofwel een tegenstrijdigheid tussen hun genderidentiteit (man of vrouw) en hun lichaam, oftewel: ze zijn man maar hebben een vrouwenlichaam, of: ze zijn vrouw maar hebben een mannenlichaam. Daarmee is nog niets gezegd over hun seksuele gerichtheid, hun geaardheid. Transgenders kunnen homo of hetero zijn; hun eventuele transitie van man naar vrouw of omgekeerd (via hormoonbehandeling en operatie) verandert daar niets aan.

2 "God heeft de mens als man en vrouw gemaakt."

Dat is natuurlijk waar, zie Genesis 1:27. En in het paradijs was dat man- en vrouw-zijn perfect. Er was geen sprake van verscheurdheid tussen het lichaam en het innerlijk van iemand; de mens was een volmaakt-functionerende eenheid van lichaam en geest.

Maar we leven niet meer in het paradijs. Door de opstand van de mens, vermeld in Genesis 3, is er over de hele linie van ons leven gebrokenheid, ook op dit vlak. Zo worden er baby's geboren die geen duidelijke geslachtskenmerken hebben of die geslachtskenmerken hebben van een man én een vrouw, zodat het lastig is te bepalen of je met een jongetje of een meisje hebt te doen. Zo is ook genderdysforie, dus dat iemands genderidentiteit niet spoort met iemands lichaam, een gevolg van de gebrokenheid in de wereld sinds de opstand van de mens in het paradijs.

Het is dus onjuist als een transgender zijn/haar verlangen naar een ander lichaam als een zondige daad ziet en zich daarom niet meer al biddend tot God durft te richten – wat nog al eens voorkomt bij transgenders die nog nauwelijks met hun probleem voor de dag zijn gekomen. Want allereerst is iemands genderdysforie geen persoonlijke zonde maar een gevolg van de algehele gebrokenheid in de wereld.

Bovendien: wie zijn niet welkom bij God? Dat zijn degenen die de geringen in verwarring brengen (vergelijk Matteüs 18:6). Maar mensen die met hun genderidentiteit in de knoop zitten zijn volgens mij zonder reserve welkom.

Ik denk dan ook dat transgenders zichzelf een dienst bewijzen door zich gewoon al biddend bij God te presenteren met alle verwarring die mogelijk nog bij hen gaande is, bijvoorbeeld zo: "Vader in de hemel, hier ben ik. Ik snap mezelf niet. Ik verlang naar een ander lichaam maar weet niet of dat wel mag, en dat zit me vreselijk dwars. Helpt u mij om hieruit te komen. Hou mij op de been. Geef me ook wijsheid, zodat ik de mensen om me heen niet onnodig pijn doe."

3 "Als je een mannelijk/vrouwelijk lichaam hebt, één je man/vrouw."

Ja, gewoonlijk is dat zo. Maar er zijn dus situaties waarin de materiële buitenkant en het innerlijk, de sekse van iemand (zijn/haar genderidentiteit) niet met elkaar kloppen. Dan is de grote vraag: ga je af op de materiële buitenkant of op het innerlijk van zo iemand. Er zijn christenen die deze benadering hebben: je mannelijke/vrouwelijke lichaam bewijst dat God jou mannelijk/vrouwelijk heeft bedoeld en daar zul je het mee moeten doen. Daarmee ben ik het oneens, net alsof het irrelevant is wat iemand door zijn/haar genderidentiteit weet wie hij/zij is en net alsof de lichamelijke verschijningsvorm heilig is. Dat komt bij mij over als een vorm van onbijbels materialisme.

Ik kies ervoor om aan het innerlijk de voorrang te geven, zoals in de Bijbel telkens vóór alles ons innerlijk in beeld komt (zie 2 Korintiërs 4:16). Bedenk ook hoe Christus en Paulus op sommige momenten het lichaam-zijn relativiseren (zie bijvoorbeeld Matteüs 10:28 en Romeinen 5:7). Ik weet wel, dat gebeurt in een ander verband, maar toch: onze lichamelijke is niet bepalend voor wie wij zijn.

Misschien is hiervoor nog een ander argument aan te voeren: als we na onze dood tot aan de opstandingsdag in de hemel zijn, zijn we daar zonder ons lichaam. Daaruit mag je toch de conclusie trekken dat we onze lichamelijke hier op deze aarde niet moeten overschatten want ook zonder dat kunnen we in dienst staan van God. Dat geeft aan dat we onze lichamelijke nooit als beslissend moeten beschouwen voor ons mens-zijn. Dat is vertroostend voor gehandicapte gelovigen: hoe erg het ook is dat ze gehandicapt zijn en hoe strijdig ook met zoals God het oorspronkelijk bedoeld heeft, hun mens-zijn en hun kind-zijn van God is er niet minder om. Maar dat geldt dan evengoed voor transgenders: zij hoeven zich niet afhankelijk te maken van dat verkeerde lichaam.

Daar komt nog het praktische punt bij: het is gebleken dat de aanpassing van de genderidentiteit door psychotherapie onmogelijk is maar dat de aanpassing van het lichaam door hormoonbehandeling en operatie wel terdege afzwakking van de genderdysforie bewerkt.

4 "Je eigen lichaam haten is in strijd met het zesde gebod."

Inderdaad is het een goddelijke opdracht dat we ons lichaam als Gods schepping positief waarderen en goed beheren. Maar wat transgenders aan hun lichaam verafschuwen, is niet hun lichaam als zodanig maar de uiterlijke geslachtskenmerken die niet kloppen met hun genderidentiteit. Anders gezegd: ze haten de gebrokenheid in de schepping zoals zij daar in hun lichaam mee geconfronteerd worden. Daarmee doen ze recht aan de Schepper die het oorspronkelijk anders bedoeld heeft.

5 "God heeft verboden dat een man/vrouw kleren van een vrouw/man draagt."

Dat staat inderdaad in Deuteronomium 22:5. Maar waarom verafschuwt God dat? Omdat zulke verkleedpartijen in dienst stonden van de seksuele losbandigheid van de Kanaänitische godsdienst. In elk geval blijkt nergens dat dit verkleeden te maken zou hebben met genderdysforie. Als een m/v-transgender (dus iemand met een mannenlichaam die zich vrouw weet) vrouwenkleren draagt, is die niet bezig zich te verkleeden maar draagt zij gewoon haar eigen kleren.

6 "Je mag niet snijden in een gezond lichaam."

Inderdaad, we horen zorgvuldig met ons lichaam om te gaan. Maar zodra ons lichaam gebrokenheid vertoont mogen we medisch ingrijpen, want daarmee gebruiken we een mogelijkheid die God ons heeft gegeven. Zo wordt plastische chirurgie toegepast als iemand lijdt onder een esthetisch gebrek, ook al heeft hij/zij dat al bij de geboorte meegekregen, bijvoorbeeld flaporen of een raar-gevormde kaak. In die situatie wordt er ook in een gezond, goed functionerend lichaam gesneden, maar met als doel iemands lijden te verlichten en levensvreugde te vergroten.

Zo mag naar mijn overtuiging ook geopereerd worden om het lichaam meer te laten passen bij iemands genderidentiteit. Het zal waar zijn dat zo'n lichaam op zichzelf gezond is, maar de sekse ervan klopt niet en die ingrijpende storing is alleen via de fysieke weg te verminderen.

Overigens kan ik het billijken als christenen zeggen: "Ik voor mij vind dat een transitie van man naar vrouw en omgekeerd bijbels gezien niet kan." Maar omdat deze benadering niet meer is dan hun persoonlijke inschatting, mogen ze die niet dwingend opleggen aan anderen.

Een transgender die nadenkt over een eventuele transitie doet er goed aan dit mee te nemen in zijn/haar gesprek met God en open te staan voor de inbreng van anderen. Maar op een gegeven moment mag zo'n transgender tegen God zeggen: "Ik heb de overtuiging gekregen (stel dat dit de uitkomst is) dat U mij de ruimte biedt de medische mogelijkheden te benutten. Wilt U mij hierin zegenen?"

7 "Je moet geen operatie toepassen want God kan wonderen doen."

Dat is helemaal waar, maar met dit argument kun je elk bezoek aan de specialist veroordelen: "Waarom zou je een behandeling ondergaan van de oncoloog? God kan je kanker toch via een wonder wegnemen?" Iedereen begrijpt dat de waarheid hiervan niet wegneemt dat wij onze verantwoordelijkheid moeten nemen. En daarbij mag je rekening houden met de vraag of je in jouw geval een wonder mag verwachten of niet. Zo heb ik er nog nooit van gehoord dat bij iemand met een geamputeerd been dat been er door een wonder weer is aangegroeid. Ook is mij geen voorbeeld bekend dat transgenders door een wonder hun genderdysforie zijn kwijtgeraakt. In die situaties is het passend om niet te veel te focussen op de mogelijkheid van een wonder maar om gewoon je verantwoordelijkheid te nemen.

8 "Genderdysforie moet behandeld worden door middel van bevrijdingspastoraat."

Er zijn christenen die genderdysforie zien als een vorm van duivelse gebondenheid. Daartegen is volgens hen maar één wapen bruikbaar: bevrijdingspastoraat, dus gebed om de duivel uit te drijven.

Tegen deze benadering, die ook in het geval van psychische problemen voorkomt, heb ik grote bezwaren. Het lijkt erop dat in bepaalde christelijke kringen veel van wat mensen lastig en pijnlijk vinden het etiket krijgt van duivelse bezetting of gebondenheid. Ik ervaar deze benadering als een truc om nare dingen uit het leven van jezelf of anderen niet onder ogen te hoeven zien; naar mijn idee loopt je dan weg voor je eigen verantwoordelijkheid om er zelf mee aan de slag te gaan.

In plaats van je over te geven aan bevrijdingspastoraat moet je als transgender de confrontatie aangaan met je probleem en onderzoeken welke wegen je wel of niet kunt inslaan. Dat is een gecompliceerd proces, maar naar mijn ervaring vind je altijd wel een begaanbare weg.

9 "Transgenders moeten zich bekeren van hun verlangen naar een ander lichaam."

Er zijn christenen die maar één weg zien voor mensen met genderdysforie: zij moeten zich verzetten tegen hun genderdysfore gedachten en leren hun lichaam te accepteren. Zulke christenen wijzen het af als transgenders kleding dragen die past bij hun genderidentiteit of dat zij een operatie ondergaan om hun lichaam aan te passen.

Allereerst ben ik ervan overtuigd dat op deze manier geen recht wordt gedaan aan wat genderdysforie in feite is. Net alsof het een subjectief gevoel is, een waan die door psychotherapeutische behandeling afdoende bestreden kan worden. Het probleem zit veel dieper: er is een onoplosbare tegenstrijdigheid tussen hun genderidentiteit en hun lichamelijke verschijning; het enige dat die tegenstrijdigheid tot op zekere hoogte oplost of in elk geval verzacht is dat de transgender zich kleedt conform zijn/haar genderidentiteit en eventueel ook de medische route opgaat.

Wie verdedigt dat transgenders ermee geholpen moeten worden hun lichamelijke te aanvaarden, is letterlijk levensgevaarlijk bezig. Zo'n aanpak kan de verscheurdheid bij een transgender zo opvoeren dat de betrokkene alleen de dood nog als oplossing ziet.

10 "We moeten accepteren dat we pas na veel beproevingen Gods rijk kunnen binnengaan."

Dat is voor ons allemaal een belangrijk woord van de apostel Paulus (Handelingen 14:22), dat klopt met Christus' aansporing dat we zo nodig ons kruis op ons moeten nemen (Matteüs 16:24).

Ook elke transgender moet zich daarmee confronteren, en al helemaal als die getrouwd is en kinderen heeft, bijvoorbeeld aldus: "Ik beseft dat mijn eventuele keuze voor de medische route ingrijpende gevolgen heeft voor wie mij dierbaar zijn. Kan ik het daarom opbrengen dan maar 'in de kast' (om gemakshalve die term te gebruiken) te blijven en te blijven functioneren zoals ik nu doe? Dan blijf ik wel met grote moeite zitten maar op de manier ontzie ik mijn geliefden. Het zou namelijk fout zijn als ik mijn geluk nastreef over de rug van mijn geliefden."

Ik denk dat een transgender bij zijn/haar nadenken over zijn/haar levensweg er goed aan doet zich deze vragen te stellen. Maar voor alle duidelijkheid: alleen hij/zij (en dus niet de mensen uit de omgeving) kan hierop een goed antwoord geven. Ook moet duidelijk zijn dat het antwoord niet bij voorbaat vastligt. Het kan soms lijken dat je de opdracht hebt een bepaald kruis te dragen maar het kan ook blijken dat God jou de ruimte geeft een andere weg in te slaan. Als God middelen geeft om aan bepaalde pijn te ontsnappen, mag je daarvan gebruik maken.

Tot nu toe is het mijn ervaring dat het voor de meeste transgenders geen optie is om ter wille van anderen af te zien van de keuze voor passende kleding of de medische route. Integendeel, ik ken verschillende transgenders die het jaren en jaren geprobeerd hebben om 'in de kast' te blijven, maar die telkens merkten dat dit voor hen letterlijk een doodlopende weg dreigde te worden. En onderschat niet wat voor last de jarenlange onvrede van de transgender legt op de schouders van zijn geliefden.

In feite dient een transgender te kiezen uit twee kwaden:

- Je moddert door met destructieve gevolgen voor de sfeer in je gezin en met het risico dat je het niet meer kunt volhouden en misschien zelfs uit het leven stapt.
- Je komt 'uit de kast' met grote problemen voor je gezin maar vaak ook met meer vrede bij jezelf waarvan je gezin natuurlijk weer profiteert.

11 "Je moet niet het heft in eigen hand nemen maar je houden aan wat God van je vraagt."

Op zich is deze stelling waar. Maar het lastige is dat de Bijbel ons geen directe aanwijzingen geeft hoe wij met genderdysforie moeten omgaan. Transgenders moeten dus zelf in de gebrokenheid van hun leven een weg zoeken die het minst schadelijk is voor hen en de mensen om hen heen. Meestal blijkt dat onveranderd doorgaan op den duur geen optie meer is omdat ze het overtuigend merken hoe ze daaronder dreigen te bezwijken. Dat is niet goed voor hen maar evenmin voor de mensen om hen heen. Daarom is het inslaan van de medische route (met alle problemen daarvan, die ik heus wel onderken) de betere of in elk geval de minder slechte keuze.

Natuurlijk moeten we het onderkennen dat we de neiging hebben God voor ons karretje spannen. Zo hoor ik mensen hun overspel soms verdedigen: "God vindt dat vast goed, want Hij weet hoe ik...." Ja, dan heb je mooi een god gemaakt naar jouw beeld. Daarom is het goed kritisch naar jezelf te kijken: "Wat wil God van mij?" Daarop krijgen we geen voor-iedereen-overtuigend antwoord. Maar dat geldt op andere gebieden ook, bijv. partnerkeus: wil God echt dat jij met die persoon je hele leven gaat delen? Wikkend en wegend moet je tot een keus komen. Maar als je zelf tot innerlijke zekerheid gekomen bent (en vaak doe je er goed aan je mening op dat punt te toetsen bij anderen), mag je Gods zegen vragen over je keus.

Zo ook hier. We weten dat God ons de ruimte geeft dat wij gebrokenheid in ons leven proberen te helen. Kijk maar naar Christus zoals Hij genezend rondgelopen heeft in Palestina. We weten ook dat wij bij ons helen van gebrokenheid wel binnen de grenzen van Gods geboden moeten blijven. Daarom mag een ongewenst zwanger meisje haar probleem niet 'oplossen' door abortus, want God is er duidelijk over dat we met onze handen moeten afblijven van menselijk leven: geen moord. Om dezelfde reden mag een echtpaar, zwanger van een gehandicapt kind, hun zwangerschap niet beëindigen. Luisterend naar Gods geboden vinden christenen het wel acceptabel dat doodzieke mensen gebruik maken van de mogelijkheid van palliatieve sedatie maar niet van een euthanasie-bewerkende injectie.

De grote vraag is hier: mag je als transgender gebruik maken van de medische route om je genderdysforie draaglijker te maken of kom je daarmee in strijd met Gods geboden? Als je door psychotherapie de genderdysforie draaglijk zou maken, zou ik zeggen: kies daarvoor, want dat laat je lichaam onbeschadigd en levert geen problemen op voor je omgeving. Maar helaas, zulke psychotherapie bestaat niet, want het probleem ligt niet op het vlak van een 'gestoorde geest' die door psychotherapie minder gestoord kan worden. Die benadering is dus een miskenning van het probleem.

Het probleem van de transgender is dat zijn/haar lichaam niet past bij wie hij/zij weet te zijn. Ik ken geen gebod die een transgender van de medische route zou afhouden. Als een transgender wikkend en wegend, mee in gesprek met anderen, de innerlijke overtuiging heeft gekregen (vergelijk Romeinen 14:5) dat de medische route verantwoord is, mag die daarover Gods zegen vragen. Dat besluitvormingsproces is de weg waarlangs Christus' Geest hem/haar laat ontdekken wat God van hem/haar wil en wat goed, volmaakt en Hem welgevallig is (zie Romeinen 12:2).

Deze benadering mag niet gediskwalificeerd worden als zou de transgender God zo naar zijn/haar hand zetten. Ik zeg het liever zo: de transgender die voor de medische route gaat heeft het kennelijk geleerd recht te doen aan de realiteit. En daarom houdt hij/zij ermee op om verstoppetje te spelen met God, de mensen en zichzelf. Het gaat hem/haar nu eenmaal niet om ruimte te claimen voor zijn/haar subjectieve gevoelens maar voor wat hij/zij weet wat is. Ik snap wel dat je hiermee kritische mensen uit de omgeving van een transgender niet overtuigt. Vaak kun je maar het beste ermee volstaan kritiek af te weren met de stelling: "Jij vindt dat ik God voor m'n karretje span? Ik kijk daar anders tegenaan." Punt.

12 "Hoe ziet God mij nu ik de medische route heb gevolgd?"

Eens kreeg ik deze vraag voorgelegd door een v/m-transgender, maar daarmee bedoelde hij: "Is God meegegaan met mijn verandering? Ziet Hij me nu ook als man?"

Wat kan ik daarop antwoorden? Allereerst zeg ik: "Dat weet ik niet, want God geeft ons op zulke vragen geen direct antwoord."

Maar anderzijds weet ik zeker: "God ziet die transgender zoals die is en Hij weet beter dan de betrokene wie hij is." Dus, ook al zou die transgender zichzelf door z'n beperkte visie fout zien, Gods aanvaarding van hem blijft onveranderd. Dat kan hem rust en ruimte geven om eigen keuzes te maken: "Ook al loop ik het risico dat ik foute keuzes maak, dan nog blijft God dank zij Christus mij heus wel aanvaarden."

Daaraan wil ik nog dit toevoegen: al formuleer ik hierboven omzichtig, ik vind wel dat die transgender ervan mag uitgaan dat God hem als man ziet. Immers, hij heeft zichzelf altijd een man geweten; daarom heeft hij naar beste weten ervoor gekozen zich te laten opereren om zo meer te worden wie hij al was. Maar dan mag hij ook Gods zegen vragen over dit nieuwe leven van hem.

Misschien ben je als kind gedoopt (ik spreek m'n transgender-lezer nu maar even rechtstreeks aan). Dan heeft God toen tegen jou als persoon gezegd: "Ik wil jouw Vader zijn. Christus' verzoenende lijden is ook voor jou bedoeld." Dat jij jezelf vrouw/man weet te zijn terwijl je een mannelijk/vrouwelijk lichaam hebt, verandert daar niks aan. Gods verbond met jou en zijn belofte aan jou blijven onverminderd gelden. Daar ben ik zeker van.

Soms tobben transgenders ook met de vraag hoe God hen ziet omdat ze er onzeker over zijn of ze welkom zijn bij God met hun vele vragen, onzekerheden en verlangens. Ik heb daarover geen aarzeling want ik ga af op de manier waarop Christus blijkens de Evangelieën sprak en optrad. Denk maar aan de verloren zoon. Als je die gelijkenis leest in Lucas 15:11-32, krijg je de indruk dat z'n terugkeer naar de vader iets egoïstisch had: hij had honger en wilde daarom liever bij de vader zijn want daar had hij ten minste eten. Maar ook al handelde die zoon mogelijk deels uit eigenbelang, z'n vader rende hem tegemoet en sloot hem in de armen. Beslissend voor de vader was dat hij toch maar was teruggekeerd.

Met andere woorden: ook al zitten sommige dingen bij een transgender ingewikkeld (met vragen als: "Wat moet ik? Wie ben ik? Ik zou zo graag..., maar vindt God dat wel goed?" enz.), als hij/zij met al zijn/haar vragen het bij Christus zoekt, is hij/zij helemaal welkom.

Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat christenen die zich kritisch opstellen tegenover transgenders in feite Gods liefde als iets voorwaardelijks zien: "Je moet eerst alles goed op orde hebben (maar dan wel zoals wij dat zien) en dan pas ben je welkom bij God." Zo is het gelukkig niet. Toen Zacheüs in de boom klom en graag Jezus wilde zien, was dát voor Jezus voldoende om bij hem te gaan eten - ook al had Zacheüs op dat moment z'n leven nog niet gebeterd (Lucas 19:1-10).

Kortom, als je je handen naar God uitstrekt, met al je vragen en moeiten, heb je al een band met Christus, ben je al door God als zijn kind aanvaard. Juist vanuit die zekerheid kun je nu in samenspraak met God en pratend met vertrouwde mensen je weg gaan zoeken: "Wat is in mijn situatie nu wel of niet verantwoord tegenover God, m'n omgeving en mezelf?"

13 "Mag ik als m/v-transgender een seksuele relatie aangaan met een man?"

Soms tobben transgenders hierover: "Mag ik als m/v-transgender wel een relatie hebben met een man? Want hebben de mensen uit mijn omgeving die mijn voorgeschiedenis kennen geen gelijk als ze tegensputteren: 'Jij bent van oorsprong toch een man, maar dan is jouw relatie een homorelatie en die wijst de Bijbel toch helemaal af?'" Eenzelfde vraag kan natuurlijk ook gesteld worden door v/m-transgenders.

Ik laat het hier rusten of die tegensputterende christenen gelijk hebben met hun afwijzing van een homorelatie. Dat is een onderwerp apart. Mijn contacten hebben doorgaans aarzelingen over of zelfs principiële bezwaren tegen zo'n relatie. Dus raakt het hun als hun verweten wordt dat ze een homorelatie hebben.

Tegen zo'n m/v-transgender zeg ik vooral dit: "Neem jezelf serieus. Jij hebt jezelf altijd al een vrouw geweten in een mannenlichaam; je hebt daarvoor zelfs operaties ondergaan. Maar dan mag je in je liefdeskeuzes ook van je vrouw-zijn uitgaan. Met andere woorden: natuurlijk mag je met een man op weg gaan naar een huwelijk - om even hard van stapel te lopen."

Doet zich zo'n situatie voor, dan kan ik de desbetreffende transgender van harte feliciteren.

Ik heb nog wel één punt van aandacht: zij (even weer uitgaande van die m/v-transgender) moet deze liefde vanuit haar geloof ruimte kunnen geven, maar haar vriend ook. Kan die het als christen aanvaarden dat z'n vriendin lichamelijk een man/vrouw-verandering heeft ondergaan? Maar ook: kan hij het echt aan te weten dat z'n vriendin vroeger als jongen door het leven ging? Kan hij het opbrengen om eventuele kritiek van z'n omgeving te horen?

Ik ga er dus van uit dat de transgender haar vriend op de hoogte brengt van haar levensgeschiedenis. Een relatie onderhouden terwijl je een groot geheim meedraagt, lijkt me niet goed.

14 "Als getrouwde transgenders uit de kast komen, wat blijft er dan van hun huwelijk over?"

Dat is een lastig onderwerp, want het kan duidelijk zijn dat een huwelijk in de crisis komt als een van beide partners transgender blijkt te zijn.

Soms vinden christenen dat je alleen daarom al niet 'uit de kast' moet komen om zo je huwelijk in stand te houden. Dit is meestal geen oplossing, want allereerst kun je je afvragen wat zo'n huwelijk waard is als de één altijd met een masker op leeft. Bovendien heeft zo'n keuze haast altijd chronische depressiviteit bij de transgender als gevolg en bestaat het risico dat hij/zij deze keus niet overleeft. Het minst kwade is hier om toch voor de dag te komen met je probleem, ook als dat het einde van je huwelijk zou betekenen.

Het is heel begrijpelijk dat de partner van een transgender die voor een transitie kiest, op een gegeven moment geen kans meer ziet getrouwd te blijven. Door die transitie verandert hun huwelijk immers fundamenteel: de man/vrouw dacht met een vrouw/man getrouwd te zijn, maar dat blijkt opeens niet meer te kloppen. Als je huwelijkspartner iemand van je eigen sekse blijkt te zijn, mag je natuurlijk je huwelijk heroverwegen.

Het komt voor dat de partner van een transgender het op kan brengen om de situatie te accepteren – vaak omdat de liefde voor de ander deze ingrijpende verandering overleeft en/of omdat die partner hun huwelijk minder belangrijk vindt dan het geluk van de transgender. In dat geval benaderen de transgender en zijn/haar partner het probleem van de genderdysforie als een gezamenlijk probleem waar ze samen proberen uit te komen. Soms gaat dit zo ver dat ze hun huwelijk per se in stand willen houden. Dat laatste wordt door hun omgeving niet altijd meteen aanvaard, met als argument: "Als jullie na de transitie doorgaan met jullie huwelijk, hebben jullie in feite een homo-huwelijk en dat wijzen we af."

In de kringen waarin ik werk wordt het huwelijk nog altijd conform het begin van de Bijbel gezien als een levenslange liefdesrelatie tussen één man en één vrouw – een standpunt dat ik trouwens deel.

Natuurlijk ligt hier een lastig probleem, maar dat lag er goed beschouwd altijd al in dat huwelijk, maar toen was het nog een verborgen probleem. Verder is het een feit dat beide huwelijkspartners elkaar met God en zijn gemeente als getuige trouw hebben beloofd. En in de Bijbel staat: zelfs als je in je nadeel hebt gezworen, moet je je daaraan houden (Psalm 15:4). Dus al is het eigenlijk onmogelijk dat twee vrouwen/mannen samen een huwelijk hebben, aan het begin van die situatie staat wel hun belofte van trouw. Dat gegeven mag je niet zomaar wegwuiven. En dus mag je, naar mijn overtuiging, van zo'n stel niet vragen hun huwelijk op te breken als ze dat zelf niet willen. Dat zou gevoelsmatig maar ook principieel een onmogelijke opdracht voor hen zijn. Ik geef toe dat we hier op een onmogelijke situatie stuiten, waaraan altijd rafels blijven zitten. Maar critici hiervan zou ik toch willen voorhouden: "Toon maar eens aan dat zo'n stel hun belofte van trouw ongedaan moet maken nu hun situatie veel gecompliceerder blijkt te zijn dan ze vroeger dachten."

15 "Wat doe je ons aan met je verhaal over je genderdysforie?!"

Als een transgender uit de kast komt, krijgt hij/zij nog al eens uiterst kritische reacties te horen.

Zo gebeurt het dat mensen boos op die openhartige transgender zijn. Psychologisch begrijpelijk: de boodschapper van het slechte nieuws van genderdysforie wordt gauw ervaren als de veróorzaker van het slechte nieuws. Ongemerkt, ook door henzelf, denken zulke mensen soms: "Als hij/zij nou maar eens ophield met die gekkigheid, zou ons leven weer leuk zijn."

Wat hier in feite gebeurt is dat omstanders en dan met name ouders en medegezinsleden zich laten meeslepen door hun moeite met het schokkende nieuws over de genderdysforie van hun kind resp. van hun broer/zus. Enerzijds snap ik dit, want het zet je leven op z'n kop als je hoort dat je kind of broer/zus transgender is. Anderzijds vind ik het toch onaantvaardbaar als omstanders hun emoties laten voorgaan boven de gevoelens van verscheurdheid van de desbetreffende transgender. En toch gebeurt het dat met name ouders de kreet slaken: "Wat doe je ons aan met je verhaal", net alsof hun verwarring en verdriet belangrijker en zwaarder is dan wat hun genderdysfore kind al jaren doormaakt.

Natuurlijk is het belangrijk dat alle betrokkenen recht doen aan hun emoties. Want het is nog al wat dat ouders afscheid moeten nemen van hun zoon/dochter zoals zij dachten dat die was. Maar ouders en andere omstanders moeten ervoor oppassen dat ze de openhartige transgender met hun emoties niet onder druk zetten of zelfs terroriseren, met als gevolg dat die transgender gaat denken: "Wat een verdriet doe ik m'n ouders, m'n familie aan dat ik transgender ben. Laat ik me voortaan maar koest houden." Een openhartige transgender moet merken dat de omstanders en zeker de ouders de emoties van van hem/haar laten voorgaan, in deze trant: "We hebben grote moeite met wat je ons nu vertelt en hebben daarom tijd nodig om het te kunnen verwerken. Maar voor ons is belangrijker dat jý er moeite mee hebt, en dat temeer omdat jouw moeite vele malen groter is dan die van ons."

Laat ik het duidelijk zeggen: de meest heftige emoties van zeker de ouders horen thuis in hun slaapkamer, om daar tussen hen beiden besproken te worden. Zo is het ook prima dat gezinsleden en andere familieleden stoom afblazen in kleine kring maar níet tegen de openhartige transgender. Dan merkt die dat hij/zij alle ruimte heeft zijn/haar verhaal te doen en te blijven doen. Dan staat die er ook open voor om informatieve vragen te beantwoorden: "Jongen/meisje, leg ons nou eens uit, hoe zit het dat...." Als je zulke vragen 'vanuit onwetendheid' stelt, dus zonder dat je maar één antwoord wil horen, kom je ook samen verder.

Wat ik hier allemaal zeg, geldt niet voor de verhouding van een transgender-ouder en zijn/haar minderjarige kinderen. Van jonge kinderen kun je en mag je niet verwachten dat ze hun emoties ondergeschikt maken aan de gevoelens van hun transgender-vader/moeder. Dat is te veel gevraagd. Zij maar dan ook alleen zij mogen zeggen dat ze het niet interessant vinden wat voor problemen en/of beperkingen hun vader/moeder heeft. Die ouder hoort gewoon recht te doen aan de behoeften van zijn/haar kind.

Als zulke jonge kinderen uiterst kritisch reageren op de openhartigheid en de voorgenomen keuzes van hun transgender-ouder, is dat dan ook hun goed recht. Daar zal de desbetreffende transgender maar mee moeten omgaan. En zo kom ik weer uit bij wat in 10 is opgemerkt, dus dat de transgender zich dient af te vragen of die moet doorgaan ondanks eventuele kritiek of zelfs onbegrip van zijn/haar jonge kinderen, waarbij veelal het dilemma is (zoals ik in 10 al heb aangegeven): een depressieve, misschien zelfs dode ouder óf een getransformeerde ouder die meer in balans is.

16 "Waarom laat God zo'n vreselijk lijden als genderdysforie toe?"

Op waarom-vragen kan niemand een afdoende antwoord geven. Wij zijn maar mens en God is God, wat meteen betekent dat zijn bestuur ondoordringbaar is voor ons. Als we op de raadsels van ons leven blijven focussen, komen we er nooit uit en lopen we gevaar het vertrouwen in God kwijt te raken.

Maar ondanks alle vragen weet ik wel twee dingen:

Allereerst Gods aanbod van liefde voor ons: "Ik wil door Christus jouw Vader zijn, jij mag mijn kind zijn. Ook wil Ik je meenemen naar een pracht-toekomst."

Daarnaast weet ik dat vanuit elke situatie Gods vraag op ons afkomt: "Hoe ga je met je ellende om? Probeer met mijn hulp in al het lijden dat op je afkomt als mijn kind te kiezen en te handelen."

Ik weet wel: soms kan het lijden zo zwaar op ons drukken dat we onszelf afvragen of God wel voor ons zorgt en misschien zelfs: of Hij wel bestaat. Dat zijn geen nieuwe gedachten. Ik denk aan de wanhopige woorden uit Psalm 44:24-25 (NBV): "Word wakker, Heer, waarom slaapt U? Ontwaak! Verstoot ons niet voor eeuwig. Waarom verbergt U uw gelaat, waarom vergeet U onze ellende, onze nood?" Zo hartverscheurend kunnen we soms onze situatie beleven.

Maar in Psalm 121:4-5,8 wordt toch gezegd: "Nee, Hij sluimert niet, Hij slaapt niet, de wachter van Israël. De HEER is je wachter, de HEER is de schaduw aan je rechterhand. De HEER houdt de wacht over je gaan en je komen van nu tot in eeuwigheid." Dat gelooft de dichter, maar dat geloof spreekt dus soms tegen de harde feiten van het leven in.

Ik snap best dat transgenders voor zichzelf soms het gevoel hebben dat God het compleet laat afweten in hun leven. Want hun situatie is ook verbijsterend. Tegelijk, als ik zie hoe God door Christus kennelijk uit is op onze uiteindelijke redding, kies ik er toch voor Hem mijn vertrouwen te geven.

En trouwens, in het leven van transgenders is God niet afwezig. Via hun relaties, via een gespreks-groep, via de medewerkers van het VUMC of het UMCG ervaren ze gelukkig vaak erkenning en ondersteuning. Daarmee verandert hun probleem natuurlijk niet, maar die erkenning is toch een lichtpuntje op weg naar meer houvast.